

FROSTATING LAGMANNSRETT

gjør vitterlig:

År 2002 den 8. mars ble lagmannsrett holdt i Ålesund tinghus.

Rettens medlemmer:

1. Lagdommer Sissel Endresen
2. Lagdommer Hans Chr. Hoff
3. Ekstraordinær lagdommer Odd Nørstebø

Lagrettemedlemmer:

1. Senioringeniør Magne Krøvel, Molde, ordfører
2. Sekretær Randi Brande, Ålesund
3. Sjukepleiar Grete Lid Amdam, Ørskog
4. Salgsingeniør Paul Johannes Flø, Ålesund

Protokollfører: Elisabeth Wråli/Odd Nørstebø

Sak nr 01-00017 M-05:

DEN OFFENTLIGE PÅTALEMYNDIGHET

mot

Ola Kåre Bjørneset, født 20.04.1957

Aktor: Statsadvokat Jogeir Nogva, Molde

Forsvarer: Advokat Halvard Helle, Oslo

Bistandsadvokater: Advokat Tom Schj. Skare, Ålesund
Advokat Odd Hovde, Ålesund
Advokat Grete Opshaug, Ålesund

Etter rådslagning og stemmegivning for lukkede dører ble det for åpne dører avsagt slik

D O M :

Statsadvokatene i Møre og Romsdal, Sogn og Fjordane har i tiltalebeslutning av 9. desember 1999 satt

Ola Kåre Bjørneset, f. 20.04.57, Straumshamn, 6120 FOLKESTADBYGD

under tiltale ved Søre Sunnmøre herredsrett for overtredelse av:

I

straffeloven § 195 første ledd annet straffalternativ

for å ha hatt utuktig omgang , herunder samleie med, et barn under 14 år.

Grunnlag:

Ved gjentatte anledninger i tidsrommet fra 1988 til 21. mai 1992 på bopel i Oslo, Åheim i Vannylven og Bjørneset i Volda, førte han penis inn i skjeden til B, f. XXXXXX 1983, og/eller førte han en eller flere fingre inn i skjeden og/eller analåpningen hennes, og/eller masturberte han henne eller fikk henne til å masturbere seg.

II

straffeloven § 195 første og annet ledd,

for å ha hatt utuktig omgang, herunder samleie, med et barn under 14 år og det har skjedd gjentatte overgrep og overgrep er foretatt overfor barn under 10 år.

Grunnlag:

I tidsrommet fra 22. mai 1992 til oktober/november 1997 på bopel på Bjørneset i Volda, forholdt han seg som beskrevet i post I.

III

straffelovens § 195 første og annet ledd,

for å ha hatt utuktig omgang med et barn under 10 år og det har skjedd gjentatte overgrep.

Grunnlag:

- a) Ved flere anledninger i tidsrommet 1996 til høsten 1998 på bopel på Bjørneset i Volda, masturberte han C, f. XXXXXX 1989, og/eller fikk han henne til å masturbere seg, og/eller førte han en eller flere fingre inn i skjeden og/eller analåpningen hennes.
- b) Ved flere anledninger i tidsrommet 1996 til høsten 1998 på bopel på Bjørneset i Volda, masturberte han D, f. XXXXXX 1992, og/eller fikk han henne til å masturbere seg, og/eller førte han en eller flere fingre inn i skjeden og/eller analåpningen hennes.

IV

straffeloven § 207 første ledd annet straffalternativ

for å ha hatt utuktig omgang, herunder samleie, med slektning i nedstigende linje.

Grunnlag:

I tiden fra 1988 til oktober/november 1997 på steder som nevnt i post I og II forholdt han seg som der nærmere beskrevet overfor sin datter B.

V**straffeloven § 207 første ledd første straffalternativ**

for å ha hatt utuktig omgang med slektning i nedstigende linje.

Grunnlag:

- a) Til tid og sted som nevnt i post IIIa forholdt han seg som der nærmere beskrevet overfor sin datter C.
- b) Til tid og sted som nevnt i post IIIa forholdt han seg som der nærmere beskrevet overfor sin datter D.

VI**straffeloven § 198**

for å ha skaffet seg utuktig omgang med en annen ved misbruk av stilling som offentlig tjenestemann eller ved misbruk av den stilling han stod i til vedkommende som dennes sjelesørger.

Grunnlag:

I tidsrommet fra 1990 til 1998 på Åheim i Vannylven og Bjørneset i Volda, hadde han ved gjentatte anledninger vaginalt og analt samleie med E. Han førte gjenstander inn i hennes vagina og analåpning, slo henne med pisk, bjørkeris, belte og hendene og fikk henne til å suge sin penis. Han fikk henne til å masturbere ham og massere ham i analåpningen. Han hadde fått E til å besøke seg under foregivende at han som prest og sjelesørger skulle behandle og hjelpe henne med psykiske lidelser.

VII**straffeloven § 194**

for å ha skaffet seg utuktig omgang med noen ved trussel, særlig underfundig adferd eller misbruk av et avhengighetsforhold.

Grunnlag:

Til tid og sted som nevnt under post VI, forholdt han seg som der beskrevet. Han uttalte at det var under Guds ledelse og vilje at han skulle hjelpe henne med hennes psykiske lidelser og førte henne inn i et psykisk avhengighetsforhold. Delvis ble det benyttet bønn og tungetale i forbindelse med den utuktige omgang. E oppfattet det som en tvangssituasjon slik at hun ikke kunne nekte.

Straffeloven § 62 første ledd får anvendelse.

Det tas forbehold om å nedlegge påstand om at tiltalte i medhold av straffeloven § 29 fradømmes stillingen som prest i Selje, og at han for alltid fradømmes retten til å inneha stilling som prest eller annen stilling hvor sjelesorgarbeid inngår som en del av arbeidsoppgavene.

Det vil bli nedlagt påstand om erstatning til de fornærmede.

Tiltalepost I – V er utferdiget etter riksadvokatens ordre.

Sunnmøre herredsrett avsa den 3. november 2000 dom med slik domsslutning:

- ”1 Ola Kåre Bjørneset, født 20. april 1957, dømmes for overtredelser av straffeloven § 195 første ledd første straffalternativ, straffeloven § 195 første ledd første straffalternativ jfr. andre ledd, straffeloven § 207 første ledd første straffalternativ, straffeloven § 198 og straffeloven § 194, alt sammenholdt med straffeloven § 62, til en straff av fengsel i 5 - fem – år og 6 – seks – måneder. Ved soning fragår 58 – femtiåtte – dager for utholdt varetekt.
- Ola Kåre Bjørneset fradømmes stillingen som prest i Selje kommune og for alltid retten til å inneha stilling som prest eller annen stilling hvor sjelesorg eller lignende arbeid inngår som del av arbeidsoppgavene, jfr. straffeloven § 29.
2. Innen 2 –to – uker fra dommens forkynnelse betaler Ola Kåre Bjørneset 200.000 - tohundretusen – kroner i oppreisningserstatning til B med tillegg av den rente som er fastsatt i medhold forsinkelsesrenteloven § 3 første ledd første punktum fra forfall til betaling skjer.
3. Innen 2 –to – uker fra dommens forkynnelse betaler Ola Kåre Bjørneset 150.000 - etthundreogfemtitusen – kroner i oppreisningserstatning til C med tillegg av den rente som er fastsatt i medhold forsinkelsesrenteloven § 3 første ledd første punktum fra forfall til betaling skjer.
4. Innen 2 – to – uker fra dommens forkynnelse betaler Ola Kåre Bjørneset 150.000 - etthundreogfemtitusen – kroner i oppreisningserstatning til D med tillegg av den rente som er fastsatt i medhold av forsinkelsesrenteloven § 3 første ledd første punktum fra forfall til betaling skjer.
5. Innen 2 – to – uker fra dommens forkynnelse betaler Ola Kåre Bjørneset til E 200.000 – tohundretusen – kroner i oppreisningserstatning, 42.750 – førtitotusensjuhundreogfemti – kroner som erstatning for lidt tap og 100.000 - etthundretusen – kroner som erstatning for fremtidig tap, alt med tillegg av den rente som er fastsatt i medhold av forsinkelsesrenteloven § 3 første ledd første punktum fra forfall til betaling skjer.”

Ola Kåre Bjørneset har anket saken til Frostating lagmannsrett. Anken over bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet for samtlige poster ble henvist til ankeforhandling. Han har også anket over erstatningsavgjørelsene.

Ankeforhandling ble holdt i Ålesund i perioden 30. januar 2002 til 6. mars 2002. Tiltalte møtte og forklarte seg. Det er hørt 68 vitner og foretatt slik dokumentasjon som fremgår av rettsboken. Om tiltaltes bakgrunn, øvrige personlige forhold, familie- og bostedsforhold vises til herredsrettens dom sidene 5 – 7.

Aktor har frafalt tiltalens post VII, og nedsubsummerte tiltalen som gjelder utuktig omgang overfor B. Tiltalte har ikke på noe punkt erkjent straffeskyld.

Lagretten er i alt stilt 9 hovedspørsmål, som alle er svart bekreftende. Lagmannsretten legger lagrettens svar til grunn. Det skal etter dette utmåles straff for gjentatt utuktig omgang og overtredelse av incestbestemmelsen i forhold til tiltaltes tre døtre B, C og D. Han er også funnet skyldig i å ha misbrukt sin stilling som sjelesørger for E til å skaffe seg utuktig omgang med henne.

For straffeutmålingen har aktor lagt ned slik påstand:

1. Ola Kåre Bjørneset, f. 20.04.57 frifinnes for overtredelse av straffeloven § 194.
2. Ola Kåre Bjørneset dømmes til en straff av fengsel i 7 år. Til fradrag i straffen kommer 58 dager for utholdt varetekt.
3. Ola Kåre Bjørneset fradømmes sin stilling som prest og for alltid retten til å inneha stilling som prest og for alltid retten til annen stilling hvor sjelesorg eller lignende arbeid inngår som del av arbeidsoppgavene.

Forsvarer har lagt ned slik påstand:

”Tiltalte frifinnes for overtredelse av straffeloven § 194 og for krav om tap av stilling som prest i Selje kommune og/eller retten til å utøve slik stilling. For øvrig ansees han på mildeste måte”

Sakens bakgrunn:

Sommeren 1994 mottok barnevernet i Volda en anonym bekymringsmelding om familien Bjørneset. Meldingen angikk både de materielle forhold familien levde under og foreldrenes omsorgsevne. I meldingen ble det også uttrykt bekymring mht tiltaltes opptatthet av døtrene, seksuelt sett. Barnevernet satte etter ca en måneds tid i gang undersøkelser. Tiltaltes kone var gravid med tvillinger. Forholdene var så dårlige at barnevernet måtte sette i gang strakstiltak. Familiens bolig var gammel og i meget dårlig forfating. De hygieniske forholdene var klart uakseptable. Det ble satt i gang hjelpetiltak i hjemmet. Familien flyttet i løpet av høsten til en leilighet i Straumshamn, etter at tiltaltes kone var kommet på sykehus i forbindelse med nedkomsten.

I begynnelsen av november 1998 ringte E til barnevernet, først anonymt, og dagen etter under fullt navn. Hun uttalte seg om misbruk av tiltaltes barn og seg selv. Barnevernet anmeldte saken til politiet.

Tiltaltes datter B ble innlagt på sykehus i november 1998. Hun begynte da etter hvert å forklare seg om seksuelt misbruk fra farens side. Dette gjaldt både henne selv og hennes småsøsken C og D.

Utuktig omgang med B, tidligere Bjørneset.

Lagmannsretten legger til grunn at den utuktige omgangen med B har foregått i alle fall fra sommeren 1988, da B var fylt fem år og familien flyttet fra Oslo til tiltaltes hjemsted Bjørneset. Den opphørte da B var 13 – 14 år og begynte å få menstruasjon regelmessig. Det vises til at B har forklart at de første overgrepene hun kan huske skjedde rundt femårsalderen.

Tiltalte hadde i løpet av den tiden familien bodde i Oslo startet en lek, doktorleken, med barna. Barna lekte at de opererte faren, satte sprøyter osv. Denne leken fortsatte i tiden fremover. Etter hvert var det C og D som lekte med sin far. B har forklart at denne leken var opptakten til den utuktige omgangen.

B har forklart, og lagmannsretten legger til grunn, at overgrepene skjedde særlig ved leggetid. Tiltalte kom inn til henne, han leste også bibelhistorier, og begynte deretter å beføle henne. Han masserte henne over hele kroppen, ”dunket” henne nedover mage og rygg og masserte henne i skrittet. Hun opplevde kribling i kroppen.

Den utuktige omgangen har bestått i at tiltalte har massert henne i skrittet, han har ført fingre inn i skjeden og inn i analåpningen, og i at B har masturbert han. Det er bevismessig grunnlag for å konstatere at han også gned sin penis mellom kjønnsleppene hennes. Tiltalte var noen ganger naken når han kom inn. Hun husker at han i alle fall en gang brukte kondom. Han fikk også sædavgang ved enkelte anledninger.

B har fortalt at tiltalte bla brukte det påskudd at han skulle sjekke hennes jomfruhinne, og sjekke om hun hadde hemorroider. Tiltalte har erkjent at han sjekket jomfruhinnen hennes etter hennes sykehusopphold rundt 1991, men da fordi B selv ba om det. B har videre forklart at tiltalte nærmest drev seksualopplæring av henne fra tidlig alder av, samtidig som han satte strenge kristne rammer for deres livsførsel.

Det har ikke vært mulig for B å tid- og stedfeste de enkelte overgrepssituasjonene. Hun har forklart at overgrep skjedde jevnlig, i noen perioder ukentlig, og i alle fall månedlig. Lagmannsretten legger til grunn at det i hele perioden frem til hun var 13 – 14 år har skjedd jevnlig overgrep, i det minste månedlig.

Tiltalen gjelder utuktig omgang ved flere anledninger også i perioden fra lovendringen Av 22. mai 1992 og til B fylte 10 år 2. januar 1993. Forsvarer har anført at det må kunne påvises konkrete overgrep også i denne perioden. Lagmannsretten bemerker at det er tale om et sammenhengende, eller fortsatt straffbart forhold, som har pågått fra sommeren 1998. Lagretten ble stilt særskilt spørsmål om denne perioden for å fange opp de nye lovreglende om skjerpet straff. Lagretten har svart ja på dette, og har derved funnet bevis for gjentatte overgrep. Lagmannsretten finner det tilstrekkelig å konstatere en hyppighet av overgrepene som innebærer at det har skjedd gjentatte overgrep også i denne perioden.

B har hatt alvorlige medisinske plager fra tidlig alder av. Fra fem-årsalderen fikk hun urinveisproblemer, med forstørret urinblære og stadige infeksjoner, bl a nyrebekkenbetennelse. Hun hadde også problemer med å holde på avføringen. Hun måtte kateteriseres jevnlig, ca fire til fem ganger daglig. I den første tiden måtte hun ha hjelp av foreldrene for å klare dette. Moren fant det vanskelig, og det var stort sett tiltalte som hjalp henne. Etter hvert som hun ble eldre, klarte hun å sette kateter selv. Hun er i de siste par år blitt betydelig bedre, og har nå behov for kateterisering knapt en gng daglig.

B har hatt en rekke sykehusopphold, på Ullevål sykehus og på Haukeland. Det ble ikke funnet nevrologisk betingete årsaker til urinveislidelsen. Hun fikk etter hvert diagnosen Hinmans syndrom. Lidelsen antas for hennes vedkommende å være psykisk

betinget. Lagmannsretten bemerker at det ikke er tilstrekkelig grunnlag for å konstatere at denne lidelsen direkte er forårsaket av de seksuelle overgrep tiltalte har utsatt henne for. Det er klart at overgrepene må ha forsterket disse plagene.

B hadde i løpet av barneårene en rekke diffuse medisinske plager. Hun hadde utslett på kroppen og ble utredet for astma, uten at det kunne konstateres fysiologiske forhold som betinget dette. I løpet av 1994 og 1995 fikk hun en rekke besvimelseslignende anfall, på skolen og hjemme. Hun ble utredet på Statens senter for epilepsi. Det ble konstatert at det ikke var epilepsi, men anfallene ble antatt å være psykisk betinget. Behandlende lege der fikk mistanke om at B kunne være utsatt for seksuelle overgrep.

Det ble etablert et faglig team som skulle ta seg av B. Hun hadde etter hvert fått problemer på skolen, med dårlig konsentrasjonsevne og mye fravær. Hun hadde hodepine, var stadig trøtt og klaget på at hun sov dårlig. Hun ble henvist til psykolog, men tiltalte sørget for at behandlingen ble avbrutt etter kort tid.

Etter at hun begynte å snakke om det som hadde skjedd, ble hun utsatt for press fra tiltalte for å få henne til å trekke anklagene, og han brukte også folk i menigheten for å prøve å overtale henne. Han gikk også ut offentlig med historien, under fullt navn, hvor han bl a beskrev Bs urinveisproblemer. Dette gikk sterkt inn på henne.

Slik lagmannsretten ser det har B som følge av misbruket blitt påført alvorlige traumer. Hun vil trolig trenge psykologisk behandling over lengre tid for å klare å leve med dette.

Utuktig omgang med C og D, tidligere Bjørneset.

Lagretten har funnet tiltalte skyldig i utuktig omgang med de to yngste døtrene i perioden 1996 – 1998.

Lagmannsretten legger på bakgrunn av Cs egne forklaringer til grunn at tiltalte har stukket fingre inn i kjønnsorganet hennes og inn i anus, og at hun masturberte han. Hun har sagt at dette skjedde flere ganger.

Den minste jenta, D, har ikke gitt noen muntlig beskrivelse av utuktig omgang. Hun forklarer at hun og C pleide å ligge i senga sammen med tiltalte, og at de lekte doktorleken, hvor de bl a smurte tiltalte over hele kroppen. Hun har videre vist på en bamse hvor på kroppen de smurte tiltalte, og vist at han at han tok over alt på kroppen hennes. B har forklart at tiltalte startet overgrep mot hennes søstre da han sluttet å forgripe seg mot henne. Hun har ved en anledning sett de to søstrene masturbere faren. Tiltalte har forklart at de to jentene tok på kjønnsorganet hans. Dette gjorde de mens han sov. E har forklart at tiltalte i hennes nærvær masserte D, og at han gjorde dette for å vise at barnet likte det.

Lagmannsretten legger etter dette til grunn at den utuktige omgangen i forhold til D i alle fall består i at hun har masturbert han, og at han har masturbert henne. Dette har skjedd i alle fall ved to anledninger. Det er også klart at begge jentene ellers har vært utsatt for beføling, og at han under foregivende av lek har fått dem til å beføle seg.

Det må ut fra bevisførselen antas at de to yngste jentene ikke har vært utsatt for et omfattende misbruk. Erfaringsmessig går slike overgrep uansett ikke upåaktet hen. Etter at saken kom opp har særlig C vært plaget av mareritt. Hun har i forbindelse med rettssaken reagert svært sterkt på at faren benekter det han har gjort mot dem.

D har hatt en viss seksualisert adferd. Hun har diagnosen Prader-Willie syndrom. Det er uvisst hvordan overgrep vil virke for et lite barn i denne situasjonen.

Forgåelsene overfor E.

E kom i kontakt med familien Bjørnset på 1980-tallet via en annonse fra prestefamilien. I annonsen henvendte de seg bl a til personer som slet med angst, og ga inntrykk av å kunne hjelpe. E hadde vært utsatt for langvarig og omfattende seksuelt misbruk i barndommen fra en onkel. Hun hadde alvorlige depresjoner og angst, men hadde etter en tid i behandling, bl a på Modum Bad på slutten av 80-tallet, begynt å lære seg å takle sine problemer. Hun var imidlertid stadig på søken etter hjelp og lindring for sin angst.

E begynte å brevveksle med familien Bjørneset. I 1990 ble det bestemt at hun skulle besøke dem. Familien bodde da på Åheim. I løpet av det første besøket viste tiltalte en betydelig interesse for det misbruk hun hadde vært utsatt for, og de snakket mye om det. Han var bl a svært opptatt av detaljer. Tiltalte forklarte at han hadde hjulpet kona med problemer etter misbruk i barndommen, og dette bekreftet hun. E begynte å fatte håp om at han kunne hjelpe henne. Ved det neste besøket overbeviste tiltalte E om at hennes angstproblemer ville kunne lindres ved at han la hånden på magen hennes. Han fikk lov til det, og hun følte at det hjalp. Dette var innledningen til et forhold hvor han misbrukte preste- og sjelesørgerrollen slik at han brøt ned hennes motforestillinger mot hans mer og mer omfattende utukt.

E var personlig kristen og sterkt opptatt av religion. Hun stolte på tiltalte som prest og trodde sjelesorgen ville hjelpe henne. Tiltalte uttalte at hans hjelp skjedde ved Guds ledelse. Han innledet sin ”behandling” med bønn og brukte også tungetale, som han tydet dit hen at det som skulle skje var i samsvar med Guds vilje. Tiltalte mente at dersom hun klarte å gjenoppleve de overgrep onkelen hadde utsatt henne for, ville hun kunne befris fra sin angst.

E besøkte familien i alt 16 ganger i løpet av perioden 1990 til 1997. Ved de aller fleste av disse anledningene skaffet tiltalte seg utuktig omgang med henne, ved nevnte fremgangsmåte. Dette foregikk vanligvis om natten.

Lagmannsretten legger til grunn at E ble utsatt for vaginale og anale samleier. Han brukte fingre og gjenstander inne i henne, både i vagina og i anus. Bruken av gjenstander begrunnet han med at hun gjennom slik utblokking skulle få mindre smerter ved samleie. Hun måtte også masturbere og suge han. Til dels brukte han fysisk avstraffelse. I perioder satte han grenser for hennes seksuelle samkvem med ektemannen.

E har i retten forklart seg inngående om arten av det misbruk hun har vært utsatt for. Hun skrev i perioden fortløpende dagbøker. I bøkene beskriver hun et mer og mer omfattende misbruk., tiltaltes makt over henne, og sin tro på at dette likevel var Guds vilje. Hun beskriver fortvilelse og maktesløshet, men etter hvert en stadig økende

tvil på at Gud kunne ville utsette henne for dette. Etter besøket høsten 1997 klarte hun å bryte forholdet.

Hun hadde i denne perioden problemer hjemme, bl a led hennes ektemann av spillgalskap. Hun fortalte ingenting om hva hun ble utsatt for og ble stadig oppfordret, både av mannen og av folk i frimenigheten hun tilhørte til å dra til Bjørneset. Hennes omgivelser observerte at hun ble mer og mer nedbrutt, og satte det etter hvert i sammenheng med besøkende på Bjørneset.

Tiltalte har utnyttet E på en hensynsløs måte. Han har utnyttet den tillit han fikk, som prest og sjelesørger, til å tilfredsstille egne lyster. Dette var nedbrytende overfor E, som var særlig sårbar. Hun fikk økende angstproblemer, og ble også innlagt i psykiatrisk avdeling en kortere periode. Hun har pr i dag diagnosen post-traumatisk stresslidelse, og går til psykologisk behandling. Det er ventet at behandlingen vil bli langvarig.

Reaksjonsfastsettelsen

Det skal fastsettes straff for gjentatt utuktig omgang overfor tre døtre, og et langvarig seksuelt misbruk under foregivende av sjelesorg. Overgrepene har vært omfattende og har hatt store skadevirkninger i alle fall for den eldste datteren og for E, noe tiltalte også måtte være klar over. Dette tilsier en streng straff.

Spørsmål om tap av nåværende og fremtidig stilling, jf straffeloven § 29:
Påtalemyndigheten har påstått at tiltalte skal fradømmes sin stilling som menighetsprest i Selje kommune. Han er pr i dag sykemeldt. Det er videre lagt ned påstand om at han skal fradømmes retten til for fremtiden å inneha stilling som prest eller annen virksomhet som innebærer sjelesorg.

Straffeloven § 29 nr 1 regulerer adgangen til å idømme tap av offentlig stilling. Dette gjelder når en person i offentlig stilling finnes skyldig i en straffbar handling, og vedkommende derved har vist seg uskikket eller uverdigg til å inneha stillingen. Fradømmelse kan bare skje når allmenne hensyn tilsier det. Adgangen er fakultativ.

Lagmannsretten finner det utvilsomt at tiltalte må fradømmes stillingen som menighetsprest i Selje kommune. For å inneha en prestestilling kreves høy etisk integritet. Stillingen krever at presten har stor tillit og gjennomslagskraft, når han gjennom sitt virke møter mennesker i alle livets faser. Tiltalte har begått gjentatte og alvorlige straffbare handlinger hvor han grovt har tilsidesatt de krav til etisk forsvarlig adferd som kreves. Hans konkrete misbruk av sjelesørgerrollen, som nettopp er tillagt han i kraft av stillingen, er særlig graverende. Det er ikke tvilsomt at han er uverdigg til å inneha denne stillingen.

Vilkårene for å idømme tap av retten til fremtidige stillinger er regulert i straffeloven § 29 nr 2. Det kreves som for nr 1 at vedkommende er funnet skyldig i en straffbar handling, og at allmenne hensyn krever det. Det er videre en forutsetning at vedkommende gjennom straffbare handlinger har vist seg uskikket til slike stillinger. Retten kan også fradømmes dersom det er grunn til å frykte at vedkommende vil misbruke slike posisjoner. Det samme gjelder for stillinger som i særlig grad krever allmenn tillit.

Lagmannsretten er også kommet til at tiltalte må fradømmes retten til å inneha stilling som prest eller retten til å utøve virksomhet eller beskjeftigelse hvor sjelesorg inngår som en del av virksomheten.

Tiltaltes langavrige seksuelle misbruk av E i kraft av sjelesørgerrollen viser at han mangler innsikt i og forståelse for de oppgaver som kreves av han i en slik rolle. Han har gjennom sitt studium lært hvordan sjelesorg skal praktiseres, og kjenner betydningen det har for mennesker i sjelelig nød. Tiltalte har overfor E satt seg langt ut over dette. Misbruket er langvarig og omfattende, og særlig grovt hensett til hans bevisste bruk av kristendommen for å skaffe seg innpass og overvinne hennes grenser. Det er ikke tale om et engangstilfelle i et svakt øyeblikk. Tiltalte var dessuten klar over hennes alvorlige og heller økende psykiske problemer. Han har etter eget utsagn også kunnskap om seksuelt misbrukte og deres særlige problemer.

Tiltaltes øvrige historie, hans opptatthet av seksuelle og intime detaljer slik det er dokumentert og bl a hans tidligere kone har forklart om, er også med i dette bildet.

Tiltalte har drevet en omfattende brevveksling, til dels i konas navn, med en rekke unge jenter. Han har fått jentene til å utlevere svært intime detaljer om sitt seksualliv. Han har i sine svar detaljert redegjort for slike spørsmål. Tiltalte har ikke villet forklare seg om beveggrunnen for dette, men det er vanskelig å se en mer overordnet kristen begrunnelse for denne aktiviteten. Brevvekslingen, og også etter hvert lange telefonsamtaler av til dels sjelesørgerisk karakter med en del av jentene, viser en slik outrert interesse for seksuelle forhold at det er grunn til å reise tvil om hans dømmekraft.

Ved vurderingen av om tiltalte skal fradømmes retten til i fremtiden å inneha stilling som prest vil misbruket av døtrene også ha betydning.

Etter en samlet vurdering finner lagmannsretten at tiltalte må anses uskikket til å inneha slike stillinger i fremtiden.

Lagmannsretten har vurdert om det er grunnlag for å fastsette tap av stilling for et begrenset tidsrom. På bakgrunn av at det er tale om massivt misbruk nettopp av preste- og sjelesørgerrollen over tid er lagmannsretten kommet til at retten til å inneha slike stillinger eller drive slik virksomhet skal fradømmes for alltid.

Aktor har frafalt tiltalen hva angår straffeloven § 194. De forhold i dette tiltalepunktet som eventuelt måtte kunne anvendes i konkurrans med straffeloven § 198, underfundig adferd og avhengighetsforhold, vil etter lagmannsrettens oppfatning i stor grad overlappes av tiltalen for overtredelse av § 198. At nevnte tiltalepunkt er frafalt får derved mindre betydning for straffutmålingen.

Lagmannsretten har ved straffutmålingen delt seg i et flertall og et mindretall. Flertallet, fagdommerne og meddommerne Flø og Brande er kommet til at tiltalte skal idømmes en straff av fengsel i fem år. Ved fastsettelsen av fengselsstraffens lengde er det lagt betydelig vekt på at tiltalte også fradømmes sin stilling og taper retten til å inneha slike stillinger i fremtiden. Det sosiale fallet er betydelig, og dertil kommer at han mister sitt levebrød. Til fradrag i straffen kommer 58 dager for utholdt varetekt.

Meddommer Lid Amdam er kommet til at han skal idømmes seks års fengsel. Hun har særlig lagt vekt på det langvarige misbruket av barna og konsekvensene for dem.

Meddommer Krøvel er kommet til at straffen passende kan settes til fengsel i fire år, idet han legger avgjørende vekt på at tiltalte også fradømmes sin stilling nå og for fremtiden.

Etter dette avses dom i samsvar med flertallets konklusjon.

Hvor ikke annet fremgår er dommen enstemmig.

Erstatningskravene.

Det er i saken fremmet krav om oppreisning fra alle de fornærmede samt erstatning for lidt og fremtidig tap fra fornærmede E. Tiltalte har påstått seg frifunnet for ethvert krav. Fagdommerne viser til at vilkårene for oppreisning etter skadeserstatningsloven § 3-5 bokstav b jf § 3-3 klart foreligger. Det vises til beskrivelsen av overgrepene omfang og karakter under behandlingen av straffutmålingen.

B ble i herredsretten tilkjent et oppreisningsbeløp på 200.000 kroner. Bistandsadvokaten har på vegne av henne påstått herredsrettens dom stadfestet.

B har vært utsatt for langvarige og hyppige overgrep, som utvilsomt har påført henne stor skade. Hennes personlige problemer og mange plager av medisinsk karakter i oppveksten vil i stor grad kunne tilbakeføres til tiltaltes misbruk av henne. Hennes reaksjoner på dette har vært til dels uvanlig kraftige, og sannsynliggjør at hun har vært særlig sårbar.

Hun har hatt problemer i løpet av barne- og ungdomsskolen, og også ved senere skolegang, sannsynligvis også som følge av den belastningen rettssaken har medført for henne. Til tross for dette fremstår hun som en ung kvinne med en uvanlig styrke.

B har gått til psykologisk behandling, og det må som nevnt forventes at hun må fortsette i lang tid. Hun har enda ikke begynt på den særlig vanskelige prosessen det vil være å bearbeide de overgrep hun har vært utsatt for. Det vises for så vidt til uttalelsene fra psykolog Britt Øye. At misbruker er hennes far skal tillegges særlig vekt.

Ut fra en samlet vurdering av misbrukets art og omfang og de særlige problemer dette har medført settes oppreisningsbeløpet til 150.000 kroner.

C og D ble i herredsretten tilkjent 150.000 kroner hver, og også deres bistandsadvokat har påstått dommen stadfestet.

Lagmannsretten viser til beskrivelsen under straffutmålingen for såvidt gjelder omfanget og varigheten av det misbruk de har vært utsatt for.

Misbruket av de to småjentene har skjedd i leke- og kosesituasjoner, som faren har brukt som innfallsport til å forgå seg seksuelt overfor dem. Ved siden av den utuktige omgangen som er funnet bevist, er det også bevis for utstrakt grad av beføling, både ensidig og gjensidig.

Faren hadde i en periode på høsten 1998 eneansvar for dem mens moren var på sykehuset, og de lå da begge sammen med han i foreldrenes seng. De var da i særlig grad avhengige av han, en avhengighet han sannsynligvis misbrukte grovt. Dette synes å ha vært spesielt traumatisk. D har forklart at hun og C kranglet om morens dyne. Ingen av jentene ville ligge sammen med faren under hans dyne.

Det må antas at selv om overgrepene ikke har vært av de mest massive, har de pågått over tid. Det har vært forbundet med hemmelighold, og visse trusler hvis noe ble avslørt. C har bl a forklart at faren kom til å vaske munnen hennes med såpe om hun sa noe til moren.

Etter en samlet vurdering settes erstatningen for hver av jentene til 90.000 kroner. Det er ikke grunnlag for å differensiere erstatningen for de to.

E ble i herredsretten tilkjent erstatning for lidt tap med 42.750 kroner, for fremtidige utgifter med 100.000 kroner og oppreisning med 200.000 kroner. Hun har reist samme krav for lagmannsretten, formulert som en påstand om erstatning inntil de nevnte beløp, og med tillegg av renter.

Es krav om erstatning for lidt tap med inntil 42.750 kroner refererer seg til økte medisintgifter. Hun var begynt å komme seg da hun kom i kontakt med tiltalte. Hun hadde et relativt beskjedent medisinforbruk og mente at hun kunne slutte med Medisiner i nær fremtid. Tapsberegningen bygger på den forutsetning at hun i løpet av en ti-årsperiode ville ha vært medisinfri. I stedet måtte hun øke forbruket og begynne med stadig sterkere medikamenter. Lagmannsretten bemerker at de overgrep hun har vært utsatt for klart har bidratt til å forverre hennes psykiske lidelser og dermed et høyt medikamentbruk. Det synes også å ha nødvendiggjort bruk av andre medikamenter enn de hun brukte da sjelesørgerforholdet startet. Det kan imidlertid etter rettens oppfatning ikke helt ut legges til grunn at medikamentforbruket ville ha opphørt i løpet av rimelig kort tid. Ut fra en skjønsmessig vurdering settes erstatningen for lidt tap til 30.000 kroner.

Kravet om dekning av fremtidige utgifter gjelder psykologisk behandling som hun selv må betale, og hvor det er tatt utgangspunkt i en timepris på 500 kroner. I begynnelsen av 1990- tallet hadde hun deltidsjobb, et bra sosialt nettverk og et kontrollert medisinforbruk. Dette er også bekreftet av hennes lege. Det er sannsynlig at den positive utviklingen hun hadde ellers ville ha fortsatt, og at hun ville ha klart å komme seg igjen uten en langvarig psykologisk behandling. Lagmannsretten tilkjenner henne etter dette erstatning for fremtidig tap med det beløp som er krevd.

E har videre krevd oppreisning. Det vises til beskrivelsen under straffutmålingen mht de overgrep som er funnet bevist. Dette legges også til grunn ved erstatningsutmålingen. Lagmannsretten viser til at det er tale om et massivt og langvarig misbruk av grov karakter. Som følge av tidligere seksuelle overgrep var hennes evne til grensesetting svak, noe tiltalte forstod, og som ga grunnlag for utnyttningen. Det hun hadde klart å bygge opp av egenverd og forsvar ble betydelig svekket. Hun er i dag vesentlig redusert i forhold til den funksjonalitet hun er beskrevet å ha i begynnelsen av 1990.

Det er intet grunnlag for å nedsette erstatningen ut fra prinsippet om skadelidtes medvirkning. Lagmannsretten er etter dette kommet til at oppreisningen til E skal settes til 150.000 kroner. Samlet erstatning blir etter dette 280.000 kroner.

Erstatningsavgjørelsen er enstemmig.

DOMSSLUTNING:

1. Ola Kåre Bjørneset, født 20. april 1957, dømmes for overtredelse av straffeloven § 195 første ledd første straffalternativ, straffeloven § 195 første ledd første straffalternativ jf annet ledd, straffeloven § 207 første ledd første straffalternativ og straffeloven § 198, alt sammenholdt med straffeloven § 62 til en straff av fengsel i 5 – fem – år. Til fradrag i straffen kommer utholdt varetekt med 58 – femtiåtte – dager.
2. Ola Kåre Bjørneset frifinnes for overtredelse av straffeloven § 194.
3. Ola Kåre Bjørneset fradømmes sin stilling som menighetsprest i Selje kommune.
4. Ola Kåre Bjørneset fradømmes for alltid retten til å inneha stilling som prest eller drive annen virksomhet hvor sjelesorg inngår.
5. Ola Kåre Bjørneset dømmes til å betale erstatning til B med 150.000 – etthundreogfemtitusen – kroner med tillegg av 12 – tolv – prosent renter fra forfall til betaling skjer, innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av lagmannsrettens dom.
6. Ola Kåre Bjørneset dømmes til å betale erstatning til C med 90.000 – nittitusen – kroner med tillegg av 12 – tolv – prosent renter fra forfall til betaling skjer, innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av lagmannsrettens dom.
7. Ola Kåre Bjørneset dømmes til å betale erstatning til D med 90.000 – nittitusen – kroner med tillegg av 12 – tolv – prosent renter fra forfall til betaling skjer, innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av lagmannsrettens dom.
8. Ola Kåre Bjørneset dømmes til å betale erstatning til E med 280.000 – tohundreogåttitusen - kroner med tillegg av 12 – tolv – prosent renter fra forfall til betaling skjer, innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av lagmannsrettens dom.

Dommen ble avsagt uten at domfelte var til stede, og den blir å forkynne for han.

Retten hevet.

Sissel Endresen

Hans Christian Hoff

Odd Nørstebø

Magne Krøvel

Randi Brande

Grete Lid Amdam

Paul Johannes Flø